

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Učební text pro praktické vyučování

Textbook for practical teaching

STUDIJNÍ PROGRAM

Specializace v pedagogice

STUDIJNÍ OBOR

Učitelství praktického vyučování a odbor. výcviku

VEDOUCÍ PRÁCE

Doc. Ing. David Vaněček, Ph. D.

RŮŽIČKOVÁ EISNEROVÁ

LENKA

2021

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení:	Růžičková Eisnerová	Jméno:	Lenka	Osobní číslo:	475169
Fakulta/ústav:	Masarykův ústav vyšších studií (MÚVS)				
Zadávací katedra/ústav:	Oddělení pedagogických a psychologických studií				
Studijní program:	(B7057) Specializace v pedagogice				
Studijní obor:	(7507R056) Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku				

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:	UČEBNÍ TEXT PRO PRAKTICKÉ VYUČOVÁNÍ		
Název bakalářské práce anglicky:	TEXTBOOK FOR PRACTICAL TEACHING		
Pokyny pro vypracování:	<p>Cílem bakalářské práce bude vytvoření pracovních listů pro 4.ročník studijního oboru Konzervátorství a restaurátorství na Vyšší odborné škole grafické a Střední průmyslové škole grafické v Praze, pro předmět Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby. Práce bude mít dvě části. V teoretické části bude provedena analýza odborné a didaktické literatury a v návaznosti na RVP a ŠVP, didaktická analýza učiva (pojmová a vztahová, případně operační) pro daný předmět. V praktické části bude proveden popis tvorby pracovních listů a budou uvedeny jejich ukázky. Všechny vytvořené pracovní listy budou tvořit přílohu bakalářské práce. Součástí praktické části bude provedeno dotazníkové šetření k zhodnocení vzoru pracovních listů.</p>		
Seznam doporučené literatury:	<p>VANĚČEK, David a kol. Didaktika technických odborných předmětů. 1. vydání. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2016. PETTY, Geoffrey. Moderní vyučování. Vyd. 5. Přeložil Štěpán KOVAŘÍK. Praha: Portál, 2008. ĎUROVIČ, Michal. Restaurování a konzervování archiválií. Praha: Paseka, 2002. MRÁZOVÁ, Lenka. Tvorba pracovních listů, Metodický materiál. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013.</p>		
Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:	doc. Ing. David Vaněček, Ph.D., MÚVS ČVUT v Praze, Odd. ped. a psych. studií		
Jméno a pracoviště konzultanta(ky) bakalářské práce:			
Datum zadání bakalářské práce:	12.12.2019	Termín odevzdání bakalářské práce:	30.4.2020
Platnost zadání bakalářské práce:	23.9.2021		
Podpis vedoucí(ho) práce	Podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry	Podpis děkana(ky)	

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Datum převzetí zadání	Podpis studenta(ky)
-----------------------	---------------------

RŮŽIČKOVÁ EISNEROVÁ, Lenka. *Učební text pro praktické vyučování*. Praha: ČVUT2021.
Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 15. 04. 2021

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu této práce Doc. Ing. Davidu Vaněčkovi, Ph. D. za jeho cenné rady, obětavost a trpělivost. Dále děkuji své rodině a přítelkyním za podporu nejen během studií, ale hlavně při mé těžké životní bitvě.

Tuto práci věnuji skvělému pedagogovi prof. RNDr. Emanuelu Svobodovi, CSc..

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá tvorbou pracovních listů pro 4. ročník studijního oboru Konzervátorství a restaurátorství na VOŠG a SPŠG v Praze pro předmět Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby. Práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je v návaznosti na RVP a ŠVP provedená analýza odborné a didaktické literatury a pojmová a vztahová didaktická analýza učiva pro tento obor.

Praktická část obsahuje ukázky pracovních listů a popis jejich tvorby.

Důležitou součástí práce je i dotazníkové šetření, ve kterém studenti a restaurátoři hodnotili vzory pracovních listů.

Klíčová slova

Praktické vyučování, RVP, ŠVP, didaktická analýza, učební text, pracovní listy, restaurování, konzervace, komplexní restaurátorský zásah, restaurování "in situ".

Abstract

This bachelor thesis deals with the creation of worksheets for the 4th year, the field of study - Conservation and Restoration at the Tertiary and Secondary Graphic School in Prague for the subject of Restoration and conservation of paper and bookbinding. The thesis is divided into theoretical and practical part.

In the theoretical part, in connection with the FEP and SEP, an analysis of professional and didactic literature and conceptual and relational didactic analysis of the curriculum for the field are carried out.

The practical part contains examples of worksheets and description of their creation. An important part of the thesis is also a questionnaire survey in which students and restorers evaluated patterns of worksheets.

Key words

Practical teaching, FEP (Framework Educational Program), SEP (School Educational Program), didactic analysis, textbook, worksheets, restoration, conservation, complex restoration intervention, restoration "in situ".

Obsah

Úvod	5
TEORETICKÁ ČÁST	7
1 OBOR KONZERVÁTORSTVÍ A RESTAURÁTORSTVÍ	8
1.1 Praktické vyučování oboru.....	9
1.2 Výuka předmětu Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby.....	10
1.3 RVP a ŠVP	11
1.3.1 RVP pro obor Konzervátorství a restaurátorství.....	12
1.3.2 ŠVP pro obor Konzervátorství a restaurátorství.....	14
2 DIDAKTICKÁ ANALÝZA UČIVA	15
2.1 Učivo předmětu Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby.....	16
2.2 Pojmová a vztahová analýza učiva.....	16
2.3 Operační analýza učiva	19
3 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	20
3.1 Dotazník	21
3.2 Výsledky dotazníkového šetření	26
PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 VÝBĚR UČIVA PRO PRACOVNÍ LISTY	29
5 TVORBA UČEBNÍHO TEXTU	30
6 PRACOVNÍ LISTY	30
6.1 Odborná terminologie - restaurování knižní vazby	30
6.2 Knižní vazba - názvosloví 1 a 2.....	32
6.3 Druhy poškození papíru 1 a 2.....	34
6.4 Knižní vazba a její poškození.....	35
Závěr	38
Seznam použité literatury	40
Seznam obrázků	41
Seznam příloh	42

Úvod

Konzervátorství a restaurátorství je výtvarný studijní obor na Vyšší odborné škole grafické a Střední průmyslové škole grafické v Praze, která jako jediná škola v České republice nabízí studium konzervování a restaurování papíru a knižní vazby na úrovni středoškolského odborného vzdělávání zakončeného maturitní zkouškou. Absolventi nacházejí uplatnění jako konzervátoři a restaurátoři archivních dokumentů, knižních vazeb a muzejních předmětů v archivech, knihovnách a muzeích.

Během studia žáci získají kromě všeobecného vzdělání i odborné znalosti a uměleckořemeslné dovednosti v oboru konzervování a restaurování archivních dokumentů, knižní vazby, pergamenu, pečetí a muzejních předmětů z různých materiálů. Při řemeslných a výtvarných činnostech žáků je kladen velký důraz na přesnou a pečlivou práci a na pěstování odpovědného vztahu a respektu k minulosti.

Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby je ve čtvrtém ročníku hlavním odborným předmětem. Má teoreticko-praktický charakter. V teoretické části se žáci seznamují s typologií historické knižní vazby, osvojují si technologické postupy konzervace a restaurování dřevěných knižních desek, usňových a pergamenových pokryvů, opravy spon a kování.

Praktická část je zaměřená na restaurování a konzervaci knižní vazby, knižních desek, vazebních pokryvů a kování. Žáci podle průzkumu knižní vazby stanovují vhodný technologický postup, procvičují si komplexní restaurátorský zásah na knižních vazbách i postupy při opravách jednotlivých částí knihy a vazebního systému. Výuka je zaměřená na metody používané v restaurátorské praxi.

Cílem této bakalářské práce je vytvoření pracovních listů, které mají žákům čtvrtého ročníku sloužit k lepšímu osvojení a procvičení klíčového oborového učiva a stanou se tak doplňujícím učebním prostředkem. Mají žákům poskytnout ucelené informace, procvičení a upevnění učiva a kontrolu odborných znalostí.

Bakalářská práce je rozdělená na část teoretickou a praktickou. V teoretické části je provedená analýza odborné a didaktické literatury a v návaznosti na RVP a ŠVP oboru,

didaktická analýza učiva pro daný předmět. V praktické části je popsán výběr učiva a tvorba pracovních listů. Vytvořené pracovní listy tvoří přílohu práce. Součástí bakalářské práce je i dotazníkové šetření hodnotící vzory pracovních listů.

První kapitola se věnuje historii oboru *Konzervátorství a restaurátorství*, praktickému vyučování a současné výuce předmětu *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby*. Dále se zabývá Rámcovým vzdělávacím programem (RVP) a Školním vzdělávacím programem (ŠVP) oboru a obsahovými okruhy odborného vzdělávání.

Ve druhé kapitole je provedena didaktická analýza učiva tohoto předmětu, pojmová a vztahová analýza tematického plánu, odborné literatury a operační analýza náplně praktického vyučování.

Třetí kapitola seznamuje s dotazníkovým šetřením a jeho výsledky. V dotazníkovém šetření dostali žáci možnost vyjádřit se ke vzorům pracovních listů, které jim byly předloženy ke zkušebnímu vyplnění.

Praktická část se věnuje výběru konkrétního učiva a samotné tvorbě pracovních listů. Všechny pracovní listy vytvořené pro tuto bakalářskou práci jsou součástí přílohy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Obor Konzervátorství a restaurátorství

Vyšší odborná škola grafická a Střední průmyslová škola grafická v Praze patří k vysoce ceněným uměleckoprůmyslovým školám v České republice. V letošním roce slaví již 100. výročí své existence. V roce 1954 byl na této škole založen obor Konzervátorství a restaurátorství. Šlo tehdy o jednorázové čtyřleté studium restaurování historických knižních vazeb a listin. Vznik oboru inicioval tehdejší ředitel školy Ing. Alois Tomasy a Josef Vyskočil, zakladatel restaurátorské dílny pražského Klementina. Společně s významnými knihaři Janem Haklem a Ottou Blažkem vchovali první generaci restaurátorů se specializací na konzervaci a restaurování knih a papíru. [9] Čtyřleté studium, zakončené maturitní zkouškou, bylo na škole otevřeno znovu až roku 1975, s rozšířeným zaměřením na muzejní předměty. Výuka tak byla doplněna o konzervaci a restaurování muzejních předmětů z kovu, dřeva, textilu, skla, porcelánu a keramiky. V současné době se výuka zaměřuje i na konzervaci a restaurování pergamenu, pečetí a fotografického materiálu.

Jako jediná škola v České republice nabízí VOŠG a SPŠG studium konzervování a restaurování papíru a knižní vazby na úrovni středoškolského odborného vzdělávání formou denního čtyřletého studia zakončeného maturitní zkouškou s možností navazujícího studia na Vyššího odborné škole grafické v oboru Restaurování uměleckořemeslných děl z papíru a pergamenu. Absolventi školy mohou dále pokračovat ve studiu na Vysoké škole chemicko-technologické, Vysoké škole uměleckoprůmyslové, Akademii výtvarného umění nebo na Fakultě restaurování Univerzity Pardubice.

Ke studiu oboru Konzervátorství a restaurátorství (82-42-M/01) se mohou přihlásit uchazeči s ukončeným základním vzděláním, kteří předem předloží svých dvacet samostatných výtvarných prací libovolného námětu a techniky zpracování. Do 1. ročníku denního studia se přijímají ti, kteří nejlépe vykonají talentovou zkoušku. Ta se skládá z několika úloh, jimiž se zjišťuje výtvarná představivost, zručnost, barvocit, pozorovací talent a smysl pro kompozici. Dále musí uchazeči absolvovat test ze všeobecného kulturního a historického přehledu, českého jazyka a literatury a individuální pohovor, při kterém se zjišťuje jejich motivace ke studiu. Při hodnocení výsledků přijímací zkoušky se přihlíží také k prospěchu z posledních dvou ročníků základní školy. [9]

1.1 Praktické vyučování oboru

Cílem vzdělávání žáků oboru Konzervátorství a restaurátorství (82-42-M/01) je kromě získání kvalitního všeobecného vzdělání i získání odborných teoretických poznatků a uměleckořemeslných dovedností pro konzervování a restaurování archivních dokumentů, knižních vazeb, pergamenů a pečetí. Žáci rovněž získávají odborné znalosti a dovednosti v konzervování a restaurování historických předmětů z textilu, dřeva, kovu, keramiky a porcelánu. V praktickém vyučování žáci uplatňují svoje uměleckořemeslné a výtvarné dovednosti.

V prvním ročníku si žáci v předmětu *Knižní vazba* osvojují technologii knižní vazby a v praktickém vyučování realizují několik typů jednoduchých novodobých knižních vazeb, potahované kartonáže a vyzkoušejí si výrobu mramorovaných, olejových a škrobových knihařských papírů. Ve *Výtvarné přípravě* žáci navrhují knižní vazby a tím spojené materiály a zdobící techniky. Své dovednosti a výtvarné cítění žáci následně předvedou na konci ročníku při klauzurní zkoušce věnované výrobě zušlechťených knihařských papírů.

Ve druhém ročníku se ke *Knižní vazbě* připojuje předmět *Technologie restaurování*, kde se žáci seznamují se základními technologiemi konzervování a restaurování papíru, s historickou výrobou papíru a záznamových prostředků. Dále se seznamují s materiály, jako je kůže, useň, pergamen, s jejich chemickými a fyzikálními vlastnostmi a technologií výroby. V hodinách *Restaurování papíru* se žáci věnují praktickému vyučování. Seznamují se s etickým restaurátorským kodexem, pravidly restaurátorské dokumentace a fotodokumentace. Žáci u archivních dokumentů provádí chemické analýzy, suché a mokré čištění a konzervační zásahy - desinfekci, fixaci, neutralizaci a konsolidaci. Zároveň si na aktovém materiálu procvičují metody restaurování mechanicky poškozených míst lepením, doplňováním japonskými papíry a doléváním papírovinou. Ve druhém ročníku je součástí odborného vyučování i dvoutýdenní povinná praxe v některém z archivů nebo muzeí, kde je restaurátorský ateliér zaměřený na konzervaci a restaurování papíru a knižní vazby. Pro umístění žáků škola využívá dlouholetou spolupráci s archivy a muzei v celé České republice. Jako závěrečnou ročníkovou klauzurní práci žáci samostatně zhotovují knižní vazbu.

Ve třetím ročníku si žáci v předmětu *Knižní vazba* osvojí technologii historické knižní vazby a zhotovují polopergamenovou, barokní a gotickou vazbu. V profilovém předmětu *Restaurování papíru* si žáci prohlubují znalosti technologických postupů a techniky restaurování z druhého ročníku. Při samostatné práci žáci na přidělených autentických archivních dokumentech zapůjčených z archivů a muzeí navrhují a provádějí konzervátorské a restaurátorské zásahy, včetně pečlivého průzkumu a zdokumentování stavu před, během a po restaurování. Do výuky je zařazený nový předmět *Restaurování muzejních předmětů*, který je zaměřený na konzervaci historických předmětů z kovu, dřeva, skla, porcelánu, keramiky a textilu. Povinná dvoutýdenní praxe je zaměřená na konzervaci a restaurování muzejních předmětů. Žáci jí absolvují v některém z muzejních restaurátorských ateliérů pod vedením zkušených restaurátorů. Klauzurní závěrečná zkouška je věnovaná restaurování autentického aktového materiálu. Každý žák samostatně provede restaurátorský průzkum přiděleného aktového materiálu, zpracuje restaurátorskou zprávu s popisem a návrhem pracovního postupu a po provedení konzervačních a restaurátorských zásahů vypracuje protokol s popisem a fotografiemi jednotlivých zákroků. Svojí práci si žáci následně obhajují.

Ve čtvrtém ročníku pokračuje výuka předmětu *Restaurování muzejních předmětů*, kde si žáci prohlubují svoje znalosti a dovednosti. Hlavním odborným předmětem je *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby*. Při výuce žáci využívají znalostí a dovedností z předmětů jako je *Knižní vazba*, *Technologie restaurování*, *Restaurování muzejních předmětů* a *Restaurování papíru*. Zde si žáci osvojují jednotlivé fáze komplexního restaurátorského zásahu na knižní vazbě, restaurování „in situ“ i zásahy na jednotlivých částech knižní vazby.

Studium je zakončené maturitní zkouškou, která se skládá z písemné a ústní zkoušky z českého a anglického jazyka, z ústní zkoušky z dějin výtvarné a knižní kultury a z technologie restaurování papíru a muzejních předmětů. Praktická část zkoušky je zaměřená na konzervaci a restaurování historické knižní vazby a muzejního předmětu s kompletní restaurátorskou dokumentací kdy žáci svoje závěrečné práce prezentují a obhajují.

1.2 Výuka předmětu Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby

Předmět *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby* je ve čtvrtém ročníku hlavním odborným předmětem, má teoreticko-praktický charakter. V teoretické části se žáci seznamují s typologií historické knižní vazby od kodexu, vazby gotické, renesanční, barokní až po knižní vazbu 19. a 20. století. Žáci zde využívají svých znalostí z dějin výtvarné a knižní kultury. Dále si osvojují technologické postupy konzervace a restaurování dřevěných knižních desek, usňových a pergamenových pokryvů, opravy spon a kování.

Stěžejní část předmětu je věnovaná praktické výuce. Žáci čtvrtého ročníku již samostatně ovládají konzervační a restaurátorské zásahy na papíru. Výuka je tak zaměřená na restaurování a konzervaci knižní vazby, knižních desek, vazebních pokryvů a kování. Žáci se podle restaurátorského průzkumu knižní vazby učí stanovit vhodný technologický postup, procvičují si komplexní restaurátorský zásah na knižní vazbě i restaurování „in situ“. Výuka je zaměřená na metody používané v restaurátorské praxi. Při teoretické výuce se žáci seznamují s etickým kodexem, restaurátorskou dokumentací, s konzervačními a restaurátorskými postupy při opravách jednotlivých částí knihy a vazebního systému. Vyučující používá při výuce teorie výkladu podpořeného PowerPointovou prezentací, bohatou na obrazový materiál. Dále makety knih a jejich částí, ukázky poškozených a zrestaurovaných archiválií.

Praktická výuka probíhá ve vybaveném školním ateliéru, kde mají žáci k dispozici zařízení a přístroje pro praktické aplikování všech moderních restaurátorských metod, např. vybavenou laboratoř s reverzní osmózou, pH metr s dotykovou elektrodou, digitální váhy, digestoř, vany na mokré procesy, sušáky, vakuový dolévací stůl, vakuový lis, tlakový vyvíječ páry, restaurátorské žehličky, pákové nůžky, knihařské lisy, oklepávačku, vyvazovací lis a stávky.

1.3 RVP a ŠVP

Rámcové vzdělávací programy (RVP) vydává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání. Rámcové vzdělávací programy jsou zavedeny zákonem č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Vymezuje povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání a jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP), hodno-

cení výsledků vzdělávání dětí a žáků, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů. [školský zákon § 3, čl.1] Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů. [školský zákon § 4, čl.1]

Dokumenty RVP pro střední odborné vzdělávání jsou závazné pro tvorbu ŠVP pro střední odborné školy. Vymezují závazné požadavky na vzdělávání v jednotlivých stupních a oborech vzdělání, zejména výsledky vzdělávání, kterých má žák v závěru vzdělávání dosáhnout, obsah vzdělávání, základní podmínky realizace vzdělávání a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Školy poskytující střední odborné vzdělávání jsou povinny tyto dokumenty respektovat a rozpracovat do svých školních vzdělávacích programů. [8, str.2] Školní vzdělávací program vydává ředitel školy.

1.3.1 RVP pro obor Konzervátorství a restaurátorství

RVP pro obor Konzervátorství a restaurátorství (82-42-M/01) stanovuje kurikulární rámce pro jednotlivé oblasti vzdělávání, které jsou rozdělené na dvě hlavní oblasti, na oblast všeobecného vzdělávání, která kromě vzdělávání ekonomického, navazuje na RVP základního vzdělávání a na oblast odborného vzdělávání.

Mezi všeobecné vzdělávací oblasti patří:

- Jazykové vzdělávání a komunikace
- Společenskovední vzdělávání
- Přírodovědné vzdělávání
- Matematické vzdělávání
- Estetické vzdělávání
- Vzdělávání pro zdraví
- Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích
- Ekonomické vzdělávání

Odborné vzdělávání má komplexní charakter a je zaměřené převážně prakticky. Pro obor Konzervátorství a restaurátorství je rozděleno na čtyři obsahové okruhy:

- Umělecko-historická a výtvarná příprava
- Technologická a technická příprava
- Speciální výtvarné a realizační techniky
- Konzervování a restaurování

Obsahový okruh *umělecko-historická a výtvarná příprava* poskytuje žákům ucelenou orientaci v oblasti vývoje umění a výtvarné tvorby ve společensko-historických souvislostech. Vede žáky k rozvoji výtvarného myšlení, tvořivosti, fantazie, ke kultivaci výtvarného vyjadřování a k získání dovedností v psaní a kreslení písma a ve figurálním kreslení.

Obsahový okruh *technologická a technická příprava* poskytuje žákům vědomosti a praktické dovednosti z oblasti materiálů, technologických postupů, metod laboratorních zkoušek, z fotografování a protokolárního záznamu restaurátorských prací.

Třetí obsahový okruh *speciální výtvarné a realizační techniky* rozvíjí u žáků umělecké řemeslné dovednosti, poskytuje jim prostor k experimentování s materiály, vede je k pečlivé a přesné práci, k odpovědnosti za její kvalitu a k dodržování předpisů BOZP.

Obsahový okruh *konzervování a restaurování* vybavuje žáky vědomostmi a dovednostmi z oblasti aplikace jednotlivých technologických postupů a technik konzervování a restaurování až k samostatnému provedení restaurátorského úkolu společně s komplexním zpracováním dokumentace. U žáků rozvíjí uměleckořemeslné dovednosti, cit pro zpracování materiálu a finální vyznění restaurovaného předmětu. Poskytuje základní informace o platné právní úpravě výkonu památkové péče ve vztahu k restaurování a ke specializacím restaurátorských prací. Vede žáky k technologické kázni, k pečlivé a přesné práci a k odpovědnosti za její kvalitu. Obsahový okruh je provázán s oblastmi společenskovedního vzdělávání, přírodovědného vzdělávání a vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích. [8] (Příloha č.1 - tabulka rámcového rozvržení obsahu vzdělávání)

1.3.2 ŠVP pro obor Konzervátorství a restaurátorství

Školní vzdělávací program Konzervátorství a restaurátorství nabízí střední vzdělání ukončené maturitní zkouškou v oboru výtvarného a uměleckořemeslného zaměření. Žáci jsou v tomto vzdělávacím programu připravováni pro výkon odborných činností v oblasti péče a ochrany listinných památek uložených v archivech, knihovnách a muzeích. Jde o činnosti zaměřené na konzervátorství a restaurátorství archiválií, dokumentů, knih, knižních vazeb, kování, pečetí a dalších historických předmětů. Dále o zhotovování replik vzácných tisků a rukopisů za použití současných i historických technologií.

Strukturu vzdělávání v ŠVP tvoří oblasti všeobecného a odborného vzdělání. Oblast odborného vzdělávání v konzervátorství a restaurátorství obsahuje čtyři okruhy, do kterých je zařazeno základní odborné a speciální odborné učivo.

Základ odborných kompetencí v profilu absolventa tvoří učivo umělecko-historické a výtvarné přípravy, které je v ŠVP realizováno předměty:

- Dějiny výtvarné kultury
- Dějiny knižní kultury
- Výtvarná příprava

Odborné vzdělávání v obsahovém okruhu speciálních výtvarných a realizačních technik umožňuje absolventům uplatnění v měnících se podmínkách společenské praxe a vytváří předpoklady pro celoživotní učení. Je realizováno prakticky v předmětech:

- Knižní vazba
- Kaligrafie
- Výtvarná dokumentace

Předměty technologické a technické přípravy mají teoreticko-praktický charakter a doplňují profilové předměty zaměřené především na konzervování a restaurování památek. V ŠVP jsou realizovány předměty:

- Fotografie
- Technické kreslení
- Technologie restaurování

Komplexní praktický charakter má obsahový okruh konzervování a restaurování, kde si žáci osvojují vědomosti a dovednosti z oblasti aplikace jednotlivých technologických postupů a technik konzervování a restaurování až k samostatnému provedení restaurátorského úkolu a komplexního zpracování dokumentace. Obsahový okruh je realizován v předmětech:

- Restaurování papíru
- Restaurování muzejních předmětů

Součástí ŠVP je učební plán, který definuje v jednotlivých vzdělávacích oblastech vyučovací předměty se stanovenými týdenními hodinovými dotacemi v ročníku i za celé období studia. [10] (Příloha č. 2 - ŠVP učební plán)

2 Didaktická analýza učiva

Didaktickou analýzou učiva se rozumí myšlenkové proniknutí do obsahu učiva. „Znamená to, že učitel se důkladně zabývá na základě ŠVP, učebních osnov, učebnic a další literatury vztahem stanovených specifických cílů k obsahu učiva i k dalším prostředkům výuky. Základem je úvaha nad žákovskými vzdělávacími potřebami.“ [7, s. 109] Didaktická analýza učiva má tři oblasti:

- Pojmovou a vztahovou
- Operační
- Mezipředmětovou

Pojmová a vztahová analýza potřebná pro tvorbu pracovních listů prozkoumává ŠVP pro obor Konzervátorství a restaurátorství, odbornou literaturu vztahující se k restaurování papíru a knižní vazby a literaturu zaměřenou na historii knižní vazby. Operační analýza se zaměřuje na konkrétní činnosti a aktivity žáků při praktické výuce. Mezipředmětová analýza se zabývá vztahy mezi poznatky jednotlivých předmětů.

2.1 Učivo předmětu Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby

Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby je do ŠVP zařazeno jako profilový předmět oboru, který navazuje na *Technologii restaurování*. Žáci získávají praktické dovednosti v oblasti restaurování papíru a knižní vazby a osvojují si historické i moderní metody restaurování. Předmět se svým charakterem a tematickým rozsahem podílí na profesní přípravě žáků k jejich uplatnění na trhu práce a na realizaci hlavního průřezového tématu Člověk a svět práce. Žáci jsou vedeni vzhledem ke klíčovým a odborným kompetencím aby byli schopni:

- samostatného úsudku při provádění restaurátorského průzkumu historického předmětu
- analyzovat jednotlivá poškození historického předmětu
- stanovit vhodný restaurátorský záměr a postup vzhledem k historické hodnotě předmětu a jeho poškození
- zodpovědně provést odborné restaurátorské zásahy
- vypracovat restaurátorskou dokumentaci a fotodokumentaci
- používat odbornou terminologii
- obhájit a vysvětlit provedený restaurátorský zásah
- rozlišit základní typy poškození papírových sbírek
- určit příčiny degradace papírových sbírek
- popsat kroky jednotlivých zásahů
- řešit problémy v oblasti preventivní péče
- aplikovat způsoby ochrany písemných památek, optimálního uložení a podmínky vystavování

[10]

2.2 Pojmová a vztahová analýza učiva

Učivo předmětu navazuje na předmět *Restaurování papíru*, kde si již žáci osvojili technologické postupy konzervace a restaurování papíru, proto je zde kladen důraz

na konzervaci a restaurování knižní vazby. Tematické celky restaurování a konzervace knižní vazby jsou:

- komplexní restaurátorský zásah
- restaurování „in situ“¹

Komplexní restaurátorský zásah na knižní vazbě znamená ovládnutí teoretických znalostí a praktických pracovních postupů:

1. průzkum stavu předmětu, včetně chemických analýz (měření pH, zkoušky rozpustnosti inkoustů a pigmentů)
2. dezinfekce, suché a mokré čištění
3. konzervační zásahy na papírové podložce (fixace, neutralizace, konsolidace)
4. rekonstrukce vazby
5. restaurování a konzervace lepenkových a dřevěných knižních desek
6. způsoby suchého a mokrého čištění vazebních usní a pergamenů
7. opravy mechanicky poškozených papírových, usňových a pergamenových pokryvů
8. opravy spon a kování
9. adjustace zrestaurovaného předmětu a vypracování restaurátorské zprávy

Restaurování „in situ“:

1. průzkum stavu předmětu, včetně chemických analýz (měření pH, zkoušky rozpustnosti inkoustů a pigmentů)
2. dezinfekce a suché čištění
3. částečná demontáž
4. konzervační zásahy na papírové podložce
5. přiřítí uvolněných složek
6. čištění a vyrovnávání zborceného knižního hřbetu
7. opravy vazů

¹ Termín „in situ“ se používá tehdy, kdy kniha nemá porušený vazební systém a knižní blok zůstává kompaktní jako jeden celek. Restaurování tak probíhá v knižním bloku.

8. restaurování a konzervace lepenkových a dřevěných knižních desek
9. způsoby suchého a mokrého čištění vazebních usní a pergamenů
10. opravy mechanicky poškozených papírových, usňových a pergamenových pokryvů
11. opravy spon a kování
12. adjustace zrestaurovaného předmětu a vypracování restaurátorské zprávy

Žáci jsou vedeni k tomu, aby jednotlivé metody a způsoby práce používali tak, aby byly k restaurované knize šetrné, aby jí chránily před dalším poškozením a stabilizovaly procesy stárnutí a zároveň bylo jejich použití v souladu s etickým kodexem.

Z výčtu přehledu učiva pro předmět *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby* je zřejmé, že jde o velice širokou oblast vědomostí a dovedností, které si žáci musí osvojit za jeden školní rok. Jsou to témata klíčová pro restaurátorskou profesi a je otázkou, zda by nebylo lepší rozdělit učivo tohoto předmětu a začít s výukou již od třetího ročníku.

Vyučující předává žákům teoretické poznatky formou výkladu a prostřednictvím prezentace. Žáci je následně uplatňují při praktickém vyučování a během výkladu si dělají vlastní poznámky. Pro obor Konzervátorství a restaurátorství zatím není vydaný speciální odborný učební text. V současné době jsou žákům poskytovány kopie učebního textu s názvem *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby*, který v roce 2014 vypracovala MgA. Milana Vanišová v rámci své bakalářské práce. Při tvorbě textu Vanišová vycházela ze svých bohatých odborných zkušeností restaurátorky papíru a knižní vazby a zkušeností vedoucí oboru Konzervátorství a restaurátorství na VOŠG a SPŠG v Praze. Tato kniha by měla být letos vydaná a stane se tak prvním uceleným odborným učebním textem. Cílem této bakalářské práce je vytvoření pracovních listů, které budou na učební text Milany Vanišové navazovat a stanou se doplňujícím učebním prostředkem.

Z odborné literatury je dále využívána kniha *Restaurování a konzervování archiválií a knih* od Michala Ďuroviče a kolektivu. Jde o ucelený soubor současných technologických postupů běžně využívaných v restaurátorské praxi. „*Kniha je určena především pro studenty středních a vysokých škol tohoto oboru a měla by pro ně sloužit jako základní zdroj informací a pomáhat jim ve snadnější orientaci v dané problematice.*“ [2, s. 15] Nejde však o klasický učební text pro střední odborné vzdělávání. Pro žáky,

kteří se teprve postupně s odbornou terminologií a technologickými postupy seznamují, je text příliš odborný a složitější k pochopení. Žáci čtvrtého ročníku se v textu již lépe orientují a tuto knihu využívají zejména při přípravě na maturitní zkoušku.

Dalšími zajímavými odbornými knihami pro využití ve výuce je kniha od Mirjam Bohatcové a kolektivu *Česká kniha v proměnách staletí* a kniha Janose Alexandra Szirmaie *The archeology of medieval bookbinding*. Kniha Mirjam Bohatcové se věnuje historickému vývoji knižní vazby v Českých zemích od nejstarších písemných památek po knižní vazbu 20.století a jejich typologickému popisu. Kniha J.A.Szirmaie je zaměřená na archeologii středověké knižní vazby. Obsahuje množství detailních náčrtů vazebních systémů, nasazení desek, zdobení pokryvů, tvarů a typů kování a dalších součástí knižní vazby, že se tak stává ideální pomůckou pro výuku středověké knižní typologie.

2.3 Operační analýza učiva

Teoretické znalosti si žáci procvičují v praktické části výuky, která probíhá ve vybaveném školním restaurátorském ateliéru. Zde je žákům k dispozici potřebný materiál (japonské papíry, papírovina, netkaná textilie, filtrační papíry, archivní lepenky atd.), zařízení a přístroje pro konzervaci a restaurování knižní vazby. Při výuce jsou nejvíce využívané metody názorně-demonstrační a dovednostně-praktické.

Žáci provádějí na jednodušších historických knižních vazbách kompletní restaurátorský zásah. Jde například o podomácku vázané knížky kramářských písní nebo modliteb z období během 17. až 19. století zvané špalíčky. Na základě průzkumu fyzického stavu knihy a vyhodnocení chemických analýz (měření pH, zkouška rozpustnosti inkoustů) žáci navrhnou konzervační a restaurátorské postupy, které před vyučujícím obhajují. Všechny užití postupy musí respektovat zásady restaurátorského etického kodexu. Žáci dokumentují jednotlivé fáze prací a pořizují fotodokumentaci. Podle schváleného postupu samostatně provádí jednotlivé pracovní operace jako je:

- celková dezinfekce v parách butanolu nebo dezinfekce lokální
- celkové rozebrání vazby nebo částečná demontáž podle míry poškození
- suché a mokré čištění

- příprava odkyselovací lázně a odkyselení papíru
- spravení trhlin a skeletizace japonskými papíry
- tónování papíroviny a dolévání chybějících míst na dolévacím stroji
- konsolidace povrchu papíru
- rekonstrukce vazby
- spravení a nasazení knižních desek
- vyčištění a oprava potahu
- adjustace zrestaurované knihy
- vyhotovení restaurátorského protokolu a návrhu preventivních opatření

Cílem praktických cvičení ve čtvrtém ročníku je nácvik konzervačních a restaurátorských metod využívaných v praxi při opravách knižních vazeb.

3 Dotazníkové šetření

K zhodnocení vzoru pracovních listů vytvořených pro výuku předmětu Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby bylo provedeno dotazníkové šetření. Osloveni byli studenti třetího a čtvrtého ročníku oboru Konzervátorství a restaurátorství. Tito studenti již mají s pracovními listy zkušenost z vyučování předmětu Restaurování papíru.

Dotazníkové šetření obsahovalo 8 otázek. 6 otázek uzavřených a 2 otevřené, kde měli respondenti možnost vyjádřit svůj názor na nedostatky předložených pracovních listů a připomínky k nim. Studentům bylo zasláno k posouzení a vyplnění šest listů s rozdílnými náměty a s různou náročností na úroveň znalostí. Šlo o tyto listy:

1. Odborná terminologie – restaurování knižní vazby
2. Knižní vazba a její poškození
3. Knižní vazba – názvosloví (přiřazení termínů)
4. Knižní vazba gotická – názvosloví
5. Druhy poškození papíru 1
6. Druhy poškození papíru 2

[Příloha č. 4 – č. 9]

Protože v době šetření byla opět přerušena prezenční výuka, části studentům byly pracovní listy zaslány při online výuce. V příloze jsou tak k vidění, jak listy vyplněné klasicky, tak listy vyplněné na počítači s hodnocením a opravami od vyučujících.

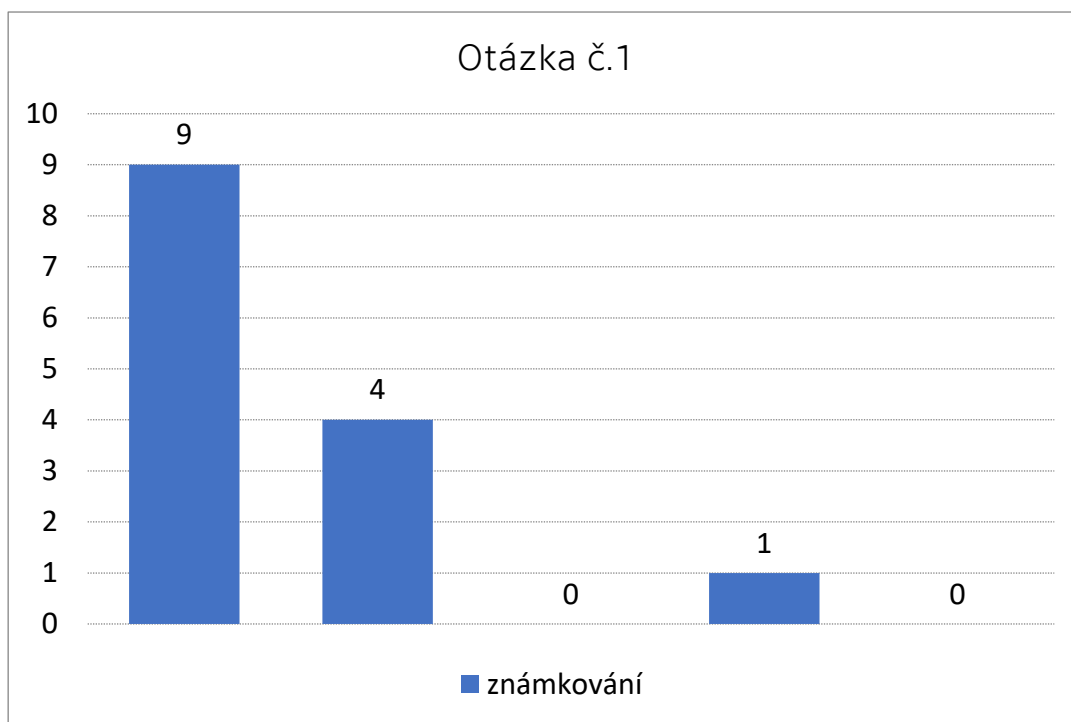
3.1 Dotazník

Na dotazník odpovědělo 14 studentů třetího a čtvrtého ročníku oboru Konzervátorství a restaurátorství (82-42-M/01) na VOŠG a SPŠG v Praze.

[Příloha č. 3]

Otázka č. 1

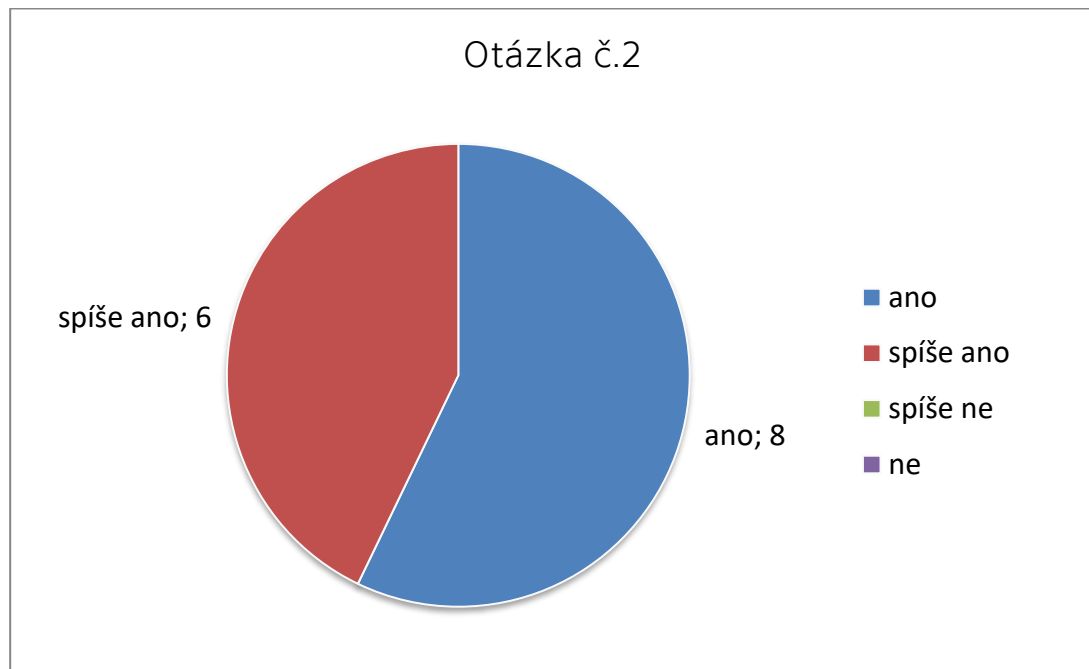
Jak byste ohodnotili vyučování předmětu Restaurování papíru (RPA)? Použijte škálu od 1 do 5 jako při známkování ve škole.

Vyhodnocení: Devět studentů ohodnotilo vyučování předmětu Restaurování papíru známkou 1 a čtyři studenti známkou 2. Z toho je patrné, že studentům se výuka líbí. Pouze jeden dotázaný dal známkou za 4. Buď není s výukou spokojený, nebo si pro sebe vybral špatný studijní obor.

Otázka č. 2

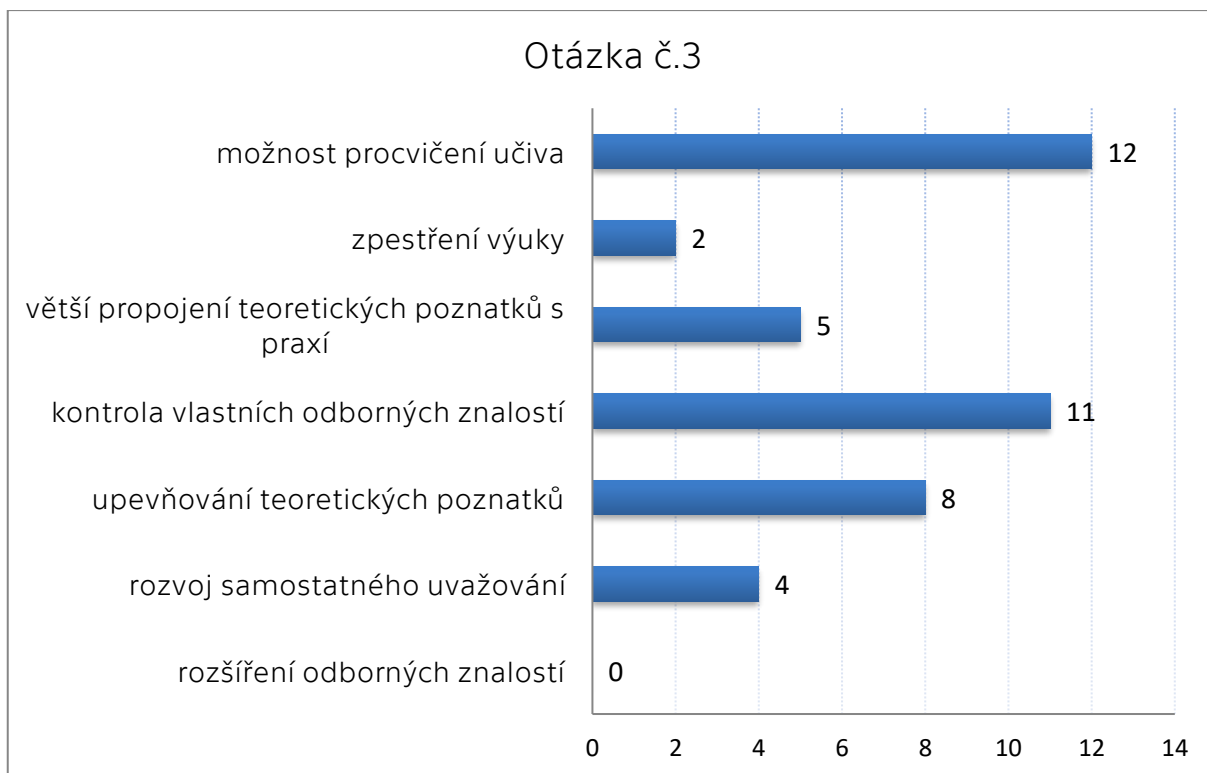
Oceňujete, když vyučující používá při výuce RPA pracovní listy?

Vyhodnocení: Všichni dotázaní kladně oceňují používání pracovních listů ve výuce předmětu RPA.

Otázka č. 3

V čem mají podle Vás pracovní listy největší přínos? Můžete vybrat maximálně 3 odpovědi.

Vyhodnocení: Největší přínos pracovních listů studenti spatřují v možnosti procvičit si učivo, v kontrole vlastních odborných znalostí a v upevňování a v upevňování teoretických poznatků. Zajímavé je zjištění, že pracovní listy jako zpestření výuky vidí pouze dva respondenti.

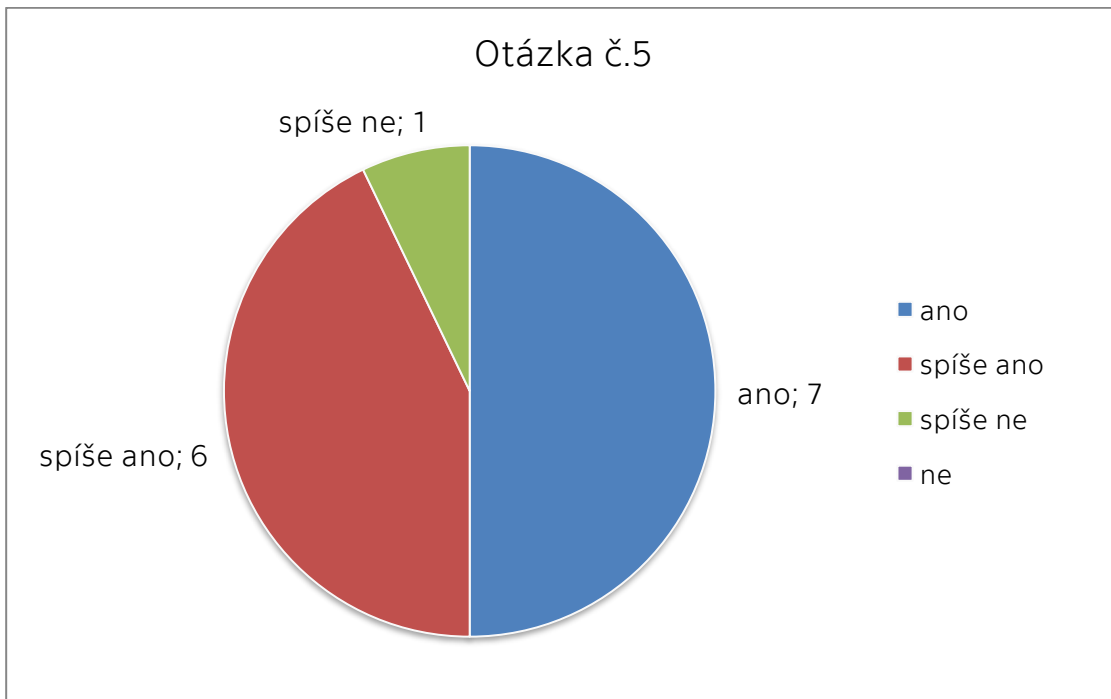
Otázka č. 4

Jaké nedostatky shledáváte na pracovních listech?

Vyhodnocení: Poznámky k nedostatkům předložených pracovních listů měli čtyři dotázaní. Vadila nejasnost otázky a malý prostor pro poznámky. Pro jednoho dotázaného „bylo velmi obtížné přijít na to, jak do obrázků psát“. Tato situace zřejmě vznikla u studenta, který kvůli distanční výuce obdržel pracovní listy s dotazníkem k online vyplnění. Naopak jinému studentovi, který dostal pracovní listy při prezenční výuce, vadilo neekologické používání papíru a riziko jejich ztracení.

Otázka č. 5

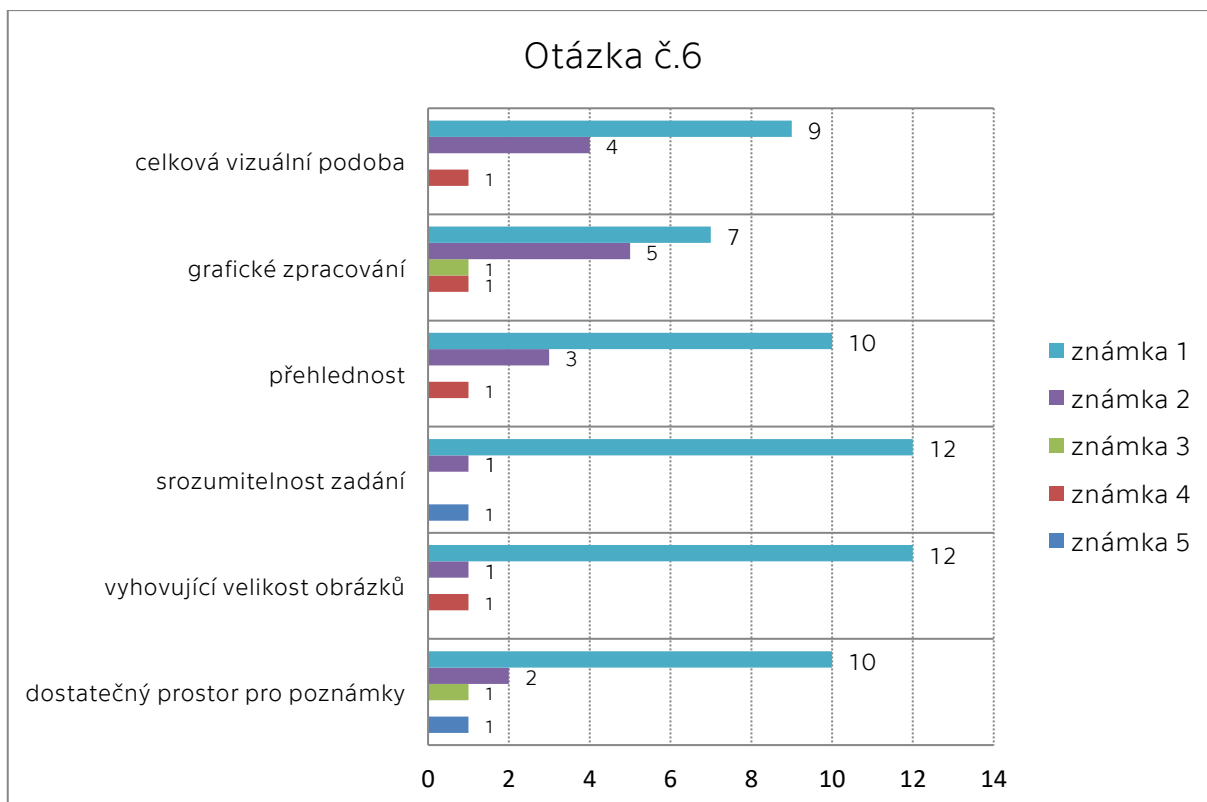
Domníváte se, že Vám informace z pracovních listů mohou pomoci v budoucí restaurátorské praxi?

Vyhodnocení: 13 respondentů se domnívá, že jim mohou pomoci v restaurátorské praxi.

Otázka č. 6

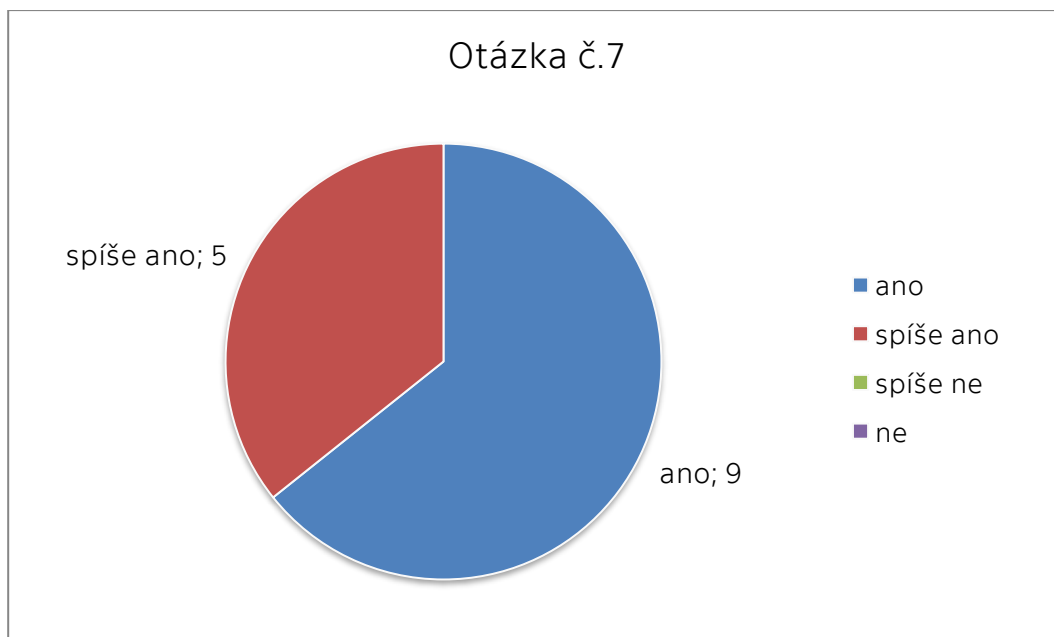
Ohodnoťte, prosím, přiložené vzory pracovních listů. Použijte škálu od 1 do 5 jako při známkování.

Vyhodnocení: Z šesti hodnocených kategorií u pracovních listů byla nejlépe hodnocena kategorie *vyhovující velikost použitých obrázků* a *srozumitelnost zadání* 12 jedničkami. Následovaly kategorie *přehlednost* a *dostatečný prostor pro poznámky* s 10 jedničkami. *Grafické zpracování* dopadlo v hodnocení nejhůře.

Otázka č. 7

Jak Vás práce s těmito vzory pracovních listů bavila?

Vyhodnocení: Velmi potěšující zjištění, že devět studentů práce s listy bavila a pět studentů spíše ano.

Otázka č. 8

Máte k nim nějaké připomínky?

Vyhodnocení: Pět dotázaných využilo možnost napsat připomínku. Znovu se tu objevila žádost o větší prostor pro poznámky jako u otázky č. 4. Jeden student by uvítal nabídku s nápovědou řešení. Další student měl problémy s určováním typu knižního potahu u pracovního listu s fotografií poškozené knižní vazby. Další poznámka se týkala rozdílností mezi pracovními listy, některé listy přišly dotazovanému jako složité oproti jiným. A pátá poznámka se dožadovala více pracovních listů.

3.2 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že studenti oceňují, když vyučující pracovní listy ve výuce používá a rádi s nimi pracují. Jako nejpřínosnější na pracovních listech vidí možnost procvičení učiva, kontrolu vlastních odborných znalostí a upevnění teoretických poznatků. Dotazníkové šetření k zhodnocení vzoru pracovních listů probíhalo v době, kdy prezenční výuku opět vystřídal výuka distanční. Díky tomu se ukázalo, že

se listy dají využít při online výuce jako domácí práce. Po vizuální stránce studenti hodnotili listy jako přehledné, se srozumitelným zadáním, s dobře čitelnými obrázky a s dostatečným prostorem pro poznámky. Výsledky dotazníkového šetření mě přesvědčili, že vytvoření pracovních listů pro předmět Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby by studentům pomohlo k lepšímu osvojení a procvičení klíčového učiva formou, která by je bavila. Za úvahu stojí komentář jednoho respondenta, že používání papíru pro tisk pracovních listů je neekologické. Jak se ukázalo při online výuce, je možné listy studentům zadávat i v elektronické podobě. Do budoucna by tak u pracovního listu s popisem poškození vazby mohlo být větší množství fotografií pro lepší zhodnocení dané knihy.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Výběr učiva pro pracovní listy

„Restaurování knižní vazby je složitý proces, který klade vysoké nároky na zručnost a zkušenosti v knihařské praxi a vyžaduje důkladnou znalost materiálů, všestranné řemeslné schopnosti a znalosti z historie knižní vazby. Obrovská míra zodpovědnosti leží na restaurátorovi při rozhodnutí o míře zásahu a jeho etických aspektech.“ [2, s. 400] Restaurátor historické knižní vazby musí ovládat knihvazačství, orientovat se ve vývoji historické knižní vazby a technologických postupech vazby. Musí umět podle typologických znaků knihu zařadit do správného historického období.

Vodítkem výběru učiva pro tvorbu pracovních listů byly klíčové a odborné kompetence oboru *Konzervátorství a restaurátorství* a plán učiva a výstupy předmětu *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby*.

Během výuky jsou žáci vedeni k tomu, aby na základě teoretických znalostí byli mimo jiné schopni:

- Porozumět a používat odbornou terminologii
- Analyzovat jednotlivá poškození historické knižní vazby
- Vysvětlit základní typy poškození papíru a knižní vazby
- Určit příčiny degradace papírových sbírek
- Stanovit vhodný technologický postup restaurování a konzervování

Součástí učiva důležitého pro zvládnutí komplexního restaurátorského zásahu na knižní vazbě a restaurování „in situ“ je:

- Vymezení pojmů a odborná terminologie
- Typologický popis historické knižní vazby
- Průzkum stavu historické knižní vazby
- Typy poškození papírové podložky

Jako zdroj odborných informací sloužily knihy Michala Ďuroviče a kol. *Restaurování a konzervování archiválií a knih* a J.A.Szirmaie *The archaeology of medieval bookbinding*.

5 Tvorba učebního textu

Pracovní listy patří mezi vizuální učební pomůcky, které jsou přímým nositelem didaktické informace tvořící obsah výuky. „*Jejím úkolem by mělo být podpořit, doplnit a zefektivnit práci učitele při současném přispění k usnadnění pochopení, předávání informací žákovi.*“ [7, s. 281] Pracovní listy tak mohou obsahovat otázky, příklady, praktické úkoly nebo shrnutí probraného učiva. [5, s. 145] Účelem pracovních listů pro výuku předmětu *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby* má být procvičení probraného učiva, možnost kontroly vlastních odborných znalostí a jejich upevňování.

Při tvorbě pracovních listů je důležitá promyšlená struktura. Pracovní listy musí být:

- ✓ Graficky přehledné a jednoduché
- ✓ S jasně formulovanými otázkami a zadáními
- ✓ Logicky uspořádané od jednoduššího učiva ke složitějšímu
- ✓ Zaměřené na podstatné informace probraného učiva
- ✓ S dostatečným prostorem pro vlastní vyjádření žáka
- ✓ Nesmí být přehlcené textem nebo obrázky [4]

6 Pracovní listy

Pracovní listy vytvořené pro 4. ročník studijního oboru *Konzervátorství a restaurátorství* pro výuku předmětu *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby* se shodnou grafickou úpravou. Liší se svým zpracováním daného učiva. V některých je pro lepší názornost žákům předložen nákres, v dalších jsou použity fotografie mající větší vypovídací hodnotu.

6.1 Odborná terminologie – restaurování knižní vazby

Znalost odborné terminologie je velmi důležitá pro správné pochopení a orientaci v problematice konzervování a restaurování knižní vazby. V praxi se žáci neobejdou bez odborné terminologie jak při popisu restaurované knihy v dokumentaci, tak při vypracovávání technologického postupu konzervačních a restaurátorských zásahů i

při četbě odborné literatury a konzultacích s kolegy a historiky. Proto je nutné její procvičování, aby se odborné termíny začlenily do slovní zásoby žáků.

Pro pracovní list *Odborná terminologie - restaurování knižní vazby* bylo vybráno devět klíčových pojmů tohoto okruhu učiva. Jsou to termíny:

- Ambulantní oprava
- Paginace
- Restaurování „in situ“
- Uvolněná složka
- Částečná demontáž
- Komplexní restaurátorský zásah
- Vazební konstrukce
- Zborcení knižního hřbetu
- Komplexní demontáž

Jak se ukázalo při testování pracovních listů u žáků, devět pojmů na stranu formátu A4 je dostačující. Žáci nejsou příliš zahlceni informacemi a mají u jednotlivých hesel dostatek místa k jejich popisu. Tímto způsobem se dají vytvořit i další listy k procvičení odborných termínů ostatních tematických okruhů učiva tohoto předmětu, např. restaurování a konzervace dřevěných knižních desek, opravy spon a kování atd. Archivací těchto pracovních listů by tak žáci mohli získat přehledný terminologický slovník.

Ukázka:

Vysvětlete následující pojmy.

ambulantní oprava

paginace

restaurování „in situ“

Obr. 1 Ukázka z pracovního listu Odborná terminologie – restaurování knižní vazby

6.2 Knižní vazba – názvosloví 1 a 2

Knižní vazba je uměleckořemeslným dílem, vypovídajícím o řemeslné dovednosti našich předků a o jejich estetickém cítění. „Knižní vazba je vytvořena z řady různých materiálů a slouží jako organismus, spojující jednotlivé listy knihy, který má informace v knize současně chránit, tak umožňovat jejich snadné zpřístupnění, tedy dobrou manipulaci s listy v knize.“ [2, s. 400] Až do doby průmyslové velkovýroby knih je každá kniha díky individuálnímu zpracování originálem a může se tak lišit technologií zpracování a výzdobou. Přesto lze u jednotlivých historických období mluvit o charakteristickém technologickém postupu a stylu výzdoby.

Ve 3. a 4.ročníku se žáci v předmětu *Dějiny knižní kultury* postupně seznamují se základními proměnami ve vývoji knižní formy od hliněných tabulek a papyrových svitků po současnou uměleckou vazbu. Učí se rozpoznávat typologické znaky knižní vazby románské, gotické, renesanční a barokní. Učivo tohoto předmětu se částečně prolíná s učivem předmětu *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby*.

Pro správnou identifikaci restaurované knižní vazby a vypracování typologicky správného popisu knižní vazby v restaurátorské dokumentaci je důležité, aby žáci ovládali odbornou terminologii a dovedli jednotlivé části knižní vazby a výzdoby přesně pojmenovat. Pracovní listy *Knižní vazba-názvosloví 1 a 2* obsahují schematické nákresy polokožené a gotické vazby. První pracovní list s nákresem polokožené vazby dává žákům při popisu jednotlivých částí vazby na výběr z vypsanych termínů.

Ukázka:

KNIŽNÍ VAZBA – NÁZVOSLOVÍ 1

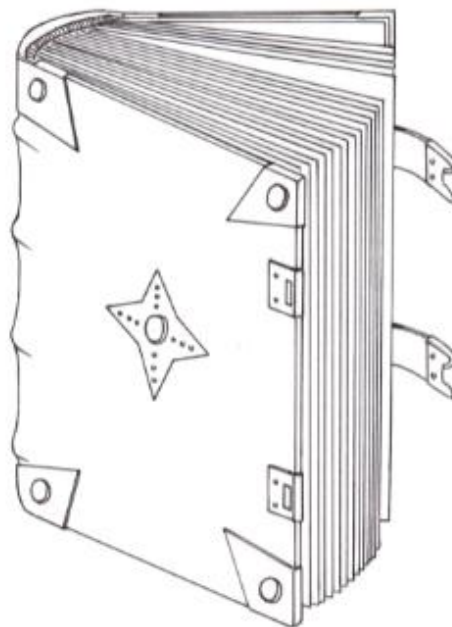
Přiřadte správná označení k jednotlivým částem knižní vazby.

(drážka, přední ořízka, vaz, přideščí, hlavice, knižní deska, potahovaný roh, výlep přideščí, volný list předsádky, štítek, knižní blok, mezivazní pole, hrana desky, kanta, kapitálek)

Obr. 2 Ukázka z pracovního listu Knižní vazba – názvosloví 1

Na druhém pracovním listu je schematický nákres gotické vazby, která se v Čechách objevovala v období mezi druhou polovinou 13. století až po začátek 16. století. Nákres obsahuje typické znaky gotické knižní vazby. Úkolem žáků je jejich pojmenování.

Ukázka:

Obr. 3 Ukázka z pracovního listu Knižní vazba – názvosloví 2

Jen u samotné gotické vazby je široká oblast typologické terminologie, která by se dala zpracovat do samostatných pracovních listů a mohla by tak sloužit žákům k procvičování. Jde o témata:

- Dřevěné desky a jejich upevnění
- Tvar a úprava knižního hřbetu
- Pokryv desek a jejich výzdoba
- Šití a kapitálky

- Spony (dírková na trn, háčková, žlábková, atd.)
- Kování (typy pukel, nárožnice, hranové a středové kování)

Zároveň by archivací těchto vyplněných listů, stejně jako u listů s terminologií restaurování knižní vazby, mohli žáci získat přehledný terminologický slovník knižních vazeb.

6.3 Druhy poškození papíru 1 a 2

Degradace se u papíru projevuje zhoršováním mechanických, fyzikálních a chemických vlastností. Jednak je způsobená přirozeným stárnutím papíru, které je ovlivněné složením vlákniny, použitými plnivými a klíždily při výrobě a dále vnějšími faktory jako je teplota, vlhkost, znečištění atmosféry, koroze železagalového inkoustu, mechanické namáhání, nešetrné zacházení a biologické napadení způsobené mikroorganismy, hmyzem a hlodavci. Konzervace a restaurování papíru je složitý proces, který klade vysoké nároky na teoretické a praktické znalosti žáka. Identifikace druhů poškození je potřebná pro stanovení vhodného postupu konzervace k zastavení degradačních procesů. Je také důležitá při preventivní péči o archiválie a pro stanovení vhodných podmínek uložení.

Výuka předmětu *Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby* ve čtvrtém ročníku navazuje na výuku *Restaurování papíru* v ročníku třetím, kde si žáci procvičovali základní konzervační techniky a metody restaurování papírové podložky. Ve čtvrtém ročníku již žáci samostatně provádějí potřebné restaurátorské průzkumy archiválie a na základě jejich vyhodnocení stanovují vhodné technologické postupy prací. V rámci průzkumu žáci popisují i chemické, biologické a fyzikální procesy, které způsobily poškození archiválie. Pracovní listy obsahují fotografie autentických archiválií. Fotografie byly vybrány tak, aby každá zobrazená archiválie měla více druhů poškození a žáci tak museli procvičit nejen svoje znalosti, ale i pozorovací talent.

Ukázka:

Ke každému obrázku stručně napište, o jaký druh nebo o jaké druhy poškození se jedná a čím jsou způsobené.

Obr. 4 Ukázka z pracovního listu Druhy poškození papíru

6.4 Knižní vazba a její poškození

Konzervace a restaurování knižní vazby je složitý proces, který vyžaduje po restaurátorovi zkušenosti a zručnost v knihařské praxi, důkladnou znalost materiálů, všestranné řemeslné dovednosti a znalosti z historie knižní vazby. Při rozhodování o míře zásahu a jeho etických aspektech, leží na restaurátorovi obrovská míra zodpovědnosti. Musí respektovat autentičnost, fyzikální, historickou i estetickou celistvost knižní vazby. Každá historická kniha je jedinečný exemplář, a proto je třeba i k jejímu restaurování přistupovat individuálně. Knižní vazba není jen obalem chránícím zapsané informace na listech, ale je i dokladem uměleckořemeslné dovednosti našich předků. [2]

Během praktické části výuky předmětu Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby žáci provádějí na historických knižních vazbách komplexní restaurátorský zásah. Po prozkoumání fyzického stavu knihy a vyhodnocení chemických analýz žáci navrhnou jednotlivé fáze konzervačních a restaurátorských zásahů. Nedílnou součástí

celého procesu je i vypracování restaurátorské zprávy, která musí obsahovat popis a fotografickou dokumentaci knihy před, během a po konzervaci a restaurování. Do restaurátorské zprávy zaznamenávají žáci všechny důležité údaje o knize, její typologický popis a popis poškození, výsledky průzkumu a restaurátorský záměr, podrobný popis samotného zásahu, doporučená ochranná opatření a přikládají fotodokumentaci.

Pracovní list *Knižní vazba a její poškození* se zabývá úvodní částí restaurátorské zprávy a tou je procvičování typologického popisu knižní vazby a popisem poškození. K identifikaci je použita fotografie knihy *Propuštění osob od roku 1694 z Dubského panství* z fondu Vs Český Dub ze SOkA Děčín.

Ukázka:

Podle obrázku popište typologické znaky vazby a její poškození.

Obr. 5 Ukázka z pracovního listu *Knižní vazba a její poškození*

Tento pracovní list, jako i předešlé, byl vytvořen pro prezenční výuku. Během zkušebního zadání těchto listů žákům byla prezenční výuka kvůli covidové nákaze opět nahrazena výukou distanční. Během online výuky se ukázalo, že i za takto nepříznivého stavu bez možnosti přímého kontaktu žáků s pedagogem by bylo možné pomocí internetového připojení rozšířit ilustrativní stránku učiva. Jako v případě tohoto pracovního listu neposílat žákům jen list s jedním snímkem knihy, ale zaslat jim celý soubor fotografií dané knihy, kde by byla zobrazena z různých úhlů, včetně záběrů předsádek, knižního bloku, ořízek a dalších zajímavých detailů.

Závěr

Předmět Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby je klíčový odborný předmět oboru Konzervátorství a restaurátorství na Vyšší odborné škole grafické a Střední průmyslové škole grafické v Praze. Žáci čtvrtého ročníku si musí během jednoho školního roku osvojit značné množství odborných znalostí a dovedností potřebných pro budoucí praxi restaurátora.

Pracovní listy patří mezi literární didaktické pomůcky, které obohacují výuku a mají sloužit žákům k procvičování a upevňování teoretických poznatků. Cílem této bakalářské práce bylo vytvoření pracovních listů zaměřených na problematiku konzervace a restaurování knižní vazby. Výběr témat pro pracovní listy vycházel z ŠVP z obsahu učiva a dostupné odborné literatury pro tento obor.

Pracovní listy byly vytvořeny primárně pro prezenční výuku, jak se však projevilo během uzavření škol kvůli covidové nákaze, dají se také využít při distanční výuce jako domácí práce pro žáky. Ukázalo se, že by bylo možné pomocí internetového připojení rozšířit ilustrativní stránku učiva a zasílat celý soubor fotografií dané knihy určené k typologickému popisu a popisu poškození.

Žáci obdrželi k vyplnění a zhodnocení šest vzorových pracovních listů. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že žáci oceňují, když pedagog používá ve výuce pracovní listy a rádi s nimi pracují. Jako nejpřínosnější na práci s listy vidí možnost procvičení učiva, kontrolu vlastních odborných znalostí a upevnění teoretických poznatků. Po vizuální stránce se listy jeví jako přehledné, se srozumitelným zadáním, s dobře čitelnými obrázky a s dostačujícím prostorem pro poznámky.

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že pracovní listy pro tento předmět by žákům pomohly k lepšímu osvojení a procvičení klíčového učiva formou, která by je bavila.

Mým plánem je tak k šesti vypracovaným vzorovým pracovním listům vytvořit kompletní soubor, který by obsáhl celé učivo věnující se restaurování knižní vazby. Zpřehlednění a možnost procvičení tak náročného a obsáhlého tématu by žákům jistě

pomohla při vstupu do profesního života. Vzhledem uvedeným skutečnostem se domnívám, že jsem stanovený cíl bakalářské práce splnila.

Seznam použité literatury

1. BOHATCOVÁ, Mirjam. *Česká kniha v proměnách staletí*. V Praze: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-131-0.
2. ĎUROVIČ, Michal. *Restaurování a konzervování archiválií a knih*. V Praze: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-383-6.
3. LANGEROVÁ, Johana. *Ilustrovaný slovník knihařské terminologie a termínů používaných v restaurování: anglicko-český, česko-anglický*. Praha: Národní archiv, 2015. ISBN 978-80-7469-011-2.
4. MRÁZOVÁ, Lenka. *Tvorba pracovních listů: metodický materiál*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2013. ISBN 978-80-7028-403-2.
5. PETTY, Geoffrey. *Moderní vyučování*. Vyd. 5. Přeložil Štěpán KOVAŘÍK. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-427-4.
6. SZIRMAI, János Alexander. *The archaeology of medieval bookbinding*. Farnham: Ashgate, 1999. ISBN 978-0-85967-904-6.
7. VANĚČEK, David. *Didaktika technických odborných předmětů*. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2016. ISBN 978-80-01-05991-3.
8. RVP pro obor vzdělávání 82-42-M/01 Konzervátorství a restaurátorství. NÚOV [online]. Copyright ©L [cit. 12.03.2021]. Dostupné z: http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%208242M01%20Konzervatorstvi%20a%20restauratorstvi.pdf
9. Vyšší odborná škola grafická a Střední průmyslová škola grafická. [online]. Dostupné z: <http://www.hellichovka.cz/spsg>
10. Školní vzdělávací program Konzervátorství a restaurátorství 82-42-M/01. Vyšší odborná škola grafická a Střední průmyslová škola grafická, Praha 1, Hellichova 22. Praha: VOŠG a SPŠG, 2013.

Seznam obrázků

Obr. 1 Ukázka z pracovního listu Odb. terminologie – restaurování knižní vazby.....	32
Obr. 2 Ukázka z pracovního listu Knižní vazba – názvosloví 1.....	33
Obr. 3 Ukázka z pracovního listu Knižní vazba – názvosloví 2.....	33
Obr. 4 Ukázka z pracovního listu Druhy poškození papíru.....	35
Obr. 5 Ukázka z pracovního listu Knižní vazba a její poškození.....	36

Seznam příloh

Příloha 1 Rámcové rozvržení obsahu vzdělávání.....	43
Příloha 2 ŠVP ročníkový učební plán	44
Příloha 3 Dopis k dotazníkovému šetření	45
Příloha 4 Dotazník.....	46
Příloha 5 Pracovní list Odborná terminologie - restaurování knižní vazby	49
Příloha 6 Pracovní list Knižní vazba - názvosloví 1	50
Příloha 7 Pracovní list Knižní vazba - názvosloví 2	51
Příloha 8 Pracovní list Druhy poškození papíru 1	52
Příloha 9 Pracovní list Druhy poškození papíru 2	53
Příloha 10 Pracovní list Knižní vazba a její poškození	54
Příloha 11 Vyplněný pracovní list Odb. terminologie - restaurování knižní vazby.....	55
Příloha 12 Vyplněný pracovní list Odb.terminologie - restaurování knižní vazby.....	56
Příloha 13 Vyplněný pracovní list Knižní vazba - názvosloví 1.....	57
Příloha 14 Vyplněný pracovní list Knižní vazba - názvosloví 2.....	58
Příloha 15 Vyplněný pracovní list Druhy poškození papíru 1	59
Příloha 16 Vyplněný pracovní list Druhy poškození papíru 1	60
Příloha 17 Vyplněný pracovní list Druhy poškození papíru 2	61
Příloha 18 Vyplněný pracovní list Druhy poškození papíru 2	62
Příloha 19 Vyplněný pracovní list Knižní vazba a její poškození.....	63
Příloha 20 Vyplněný pracovní list Knižní vazba a její poškození.....	64

7 Rámcové rozvržení obsahu vzdělávání

Délka a forma vzdělávání: 4 roky, denní

Vzdělávací oblasti a obsahové okruhy	Minimální počet vyučovacích hodin za celou dobu vzdělávání	
	týdenních	celkový
Jazykové vzdělávání		
- český jazyk	5	160
- cizí jazyk	10	320
Společenskovední vzdělávání	5	160
Přírodovědné vzdělávání	4	128
Matematické vzdělávání	4	128
Estetické vzdělávání	5	160
Vzdělávání pro zdraví	8	256
Vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích	4	128
Ekonomické vzdělávání	3	96
Umělecko-historická a výtvarná příprava	18	576
Technologická a technická příprava	8	256
Speciální výtvarné a realizační techniky	14	448
Konzervování a restaurování	25	800
Disponibilní hodiny	35	1 120
Celkem	148	4 736

Příloha 2 ŠVP ročníkový učební plán

Vzdělávací předměty	Počet týdenních vyučovacích hodin v ročníku				Celkem
	I.	II.	III.	IV.	
Všeobecně vzdělávací předměty	19	17	13	12	61
Český jazyk a literatura	3	3	2	2	10
Seminář z českého jazyka a literatury	–	–	1	1	2
Anglický jazyk	4	4	3	3	14
Seminář z anglického jazyka	–	–	1	1	2
Historický základ	1	1	1	1	4
Společenskovědní základ	–	1	1	1	3
Biologie a ekologie	1	–	–	–	1
Chemie	2	2	–	–	4
Fyzika	2	–	–	–	2
Matematika	2	2	–	–	4
Informatika	2	2	–	–	4
Ekonomika	–	–	2	1	3
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Odborně vzdělávací předměty	20	19	24	24	87
Dějiny výtvarné kultury	2	2	2	2	8
Dějiny knižní kultury	–	–	1	1	2
Výtvarná příprava	6•	3•	–	–	9
Navrhování	–	2	1	–	3
Knižní vazba	7	6	4	–	17
Kaligrafie	2	2	2	1	7
Výtvarná dokumentace	–	–	1	2	3
Fotografická dokumentace	–	1	–	–	1
Technické kreslení	2	–	–	–	2
Restaurování papíru	–	–	7•	12,5•	19,5
Restaurování muzejních předmětů	–	–	3	4	7
Technologie restaurování	1	3	3	1,5	8,5
Povinně volitelné předměty	0	0	2	2	4
Seminář z dějin výtvarné kultury	–	–	(1)	(1)	(2)
Seminář z matematiky	–	–	(1)	(1)	(2)
Seminář z chemie	–	–	(1)	(1)	(2)
Celkem	39	36	39	38	152

Příloha 3 Dopis k dotazníkovému šetření

Vážená studentko, vážený studente,

v rámci své bakalářské práce se zabývám tvorbou pracovních listů pro 4. ročník studijního oboru Konzervátorství a restaurátorství pro předmět Restaurování a konzervace papíru a knižní vazby.

Chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění dotazníku, který se zaměřuje na zjištění Vašich zkušeností s používáním pracovních listů při studiu restaurování papíru a dále k zhodnocení vzorů nových pracovních listů s tématem restaurování knižní vazby.

Předem Vám velice děkuji za ochotu a čas při vyplňování a přeji Vám mnoho úspěchů při studiu.

Těším se na Vaše odpovědi.

Lenka Růžičková Eisnerová
restaurátorka ze SOKA v Liberci
l.eisnerova@seznam.cz

Dotazník je dostupný na tomto odkazu: <https://docs.google.com/...orm>

V příloze posílám vzory pracovních listů k Vašemu posouzení.

Pracovní listy pro studijní obor Konzervátorství a restaurátorství

*Povinné pole

Jak byste ohodnotili vyučování předmětu Restaurování papíru (RPA)? Použijte škálu od 1 do 5 jako při známkování ve škole. *

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Oceňujete, když vyučující používá při výuce RPA pracovní listy? *

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

V čem mají podle Vás pracovní listy největší přínos? Můžete vybrat maximálně 3 odpovědi. *

- Možnost procvičení učiva
- Zpestření výuky
- Větší propojení teoretických poznatků s praxí
- Kontrola vlastních odborných znalostí
- Upevňování teoretických poznatků
- Rozvoj samostatného uvažování
- Rozšíření odborných znalostí a praktických dovedností

Jaké nedostatky shledáváte na pracovních listech?

Vaše odpověď

Domníváte se, že Vám informace z pracovních listů mohou pomoci v budoucí restaurátorské praxi? *

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne
- Jiné: _____

Ohodnotte, prosím, přiložené vzory pracovních listů. Použijte škálu od 1 do 5 jako při známkování. *

	1	2	3	4	5
Celková vizuální podoba	☐	☐	☐	☐	☐
Grafické zpracování	☐	☐	☐	☐	☐
Přehlednost	☐	☐	☐	☐	☐
Srozumitelnost zadání	☐	☐	☐	☐	☐
Vyhovující velikost obrázků	☐	☐	☐	☐	☐
Dostatečný prostor pro poznámky	☐	☐	☐	☐	☐

Jak Vás práce s těmito vzory pracovních listů bavila?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Máte k nim nějaké připomínky?

Vaše odpověď

ODBORNÁ TERMINOLOGIE – RESTAUROVÁNÍ KNIŽNÍ VAZBY

Vysvětlete následující pojmy.

ambulantní oprava

paginace

restaurování „in situ“

uvolněná složka

částečná demontáž

komplexní restaurátorský zásah

vazební konstrukce

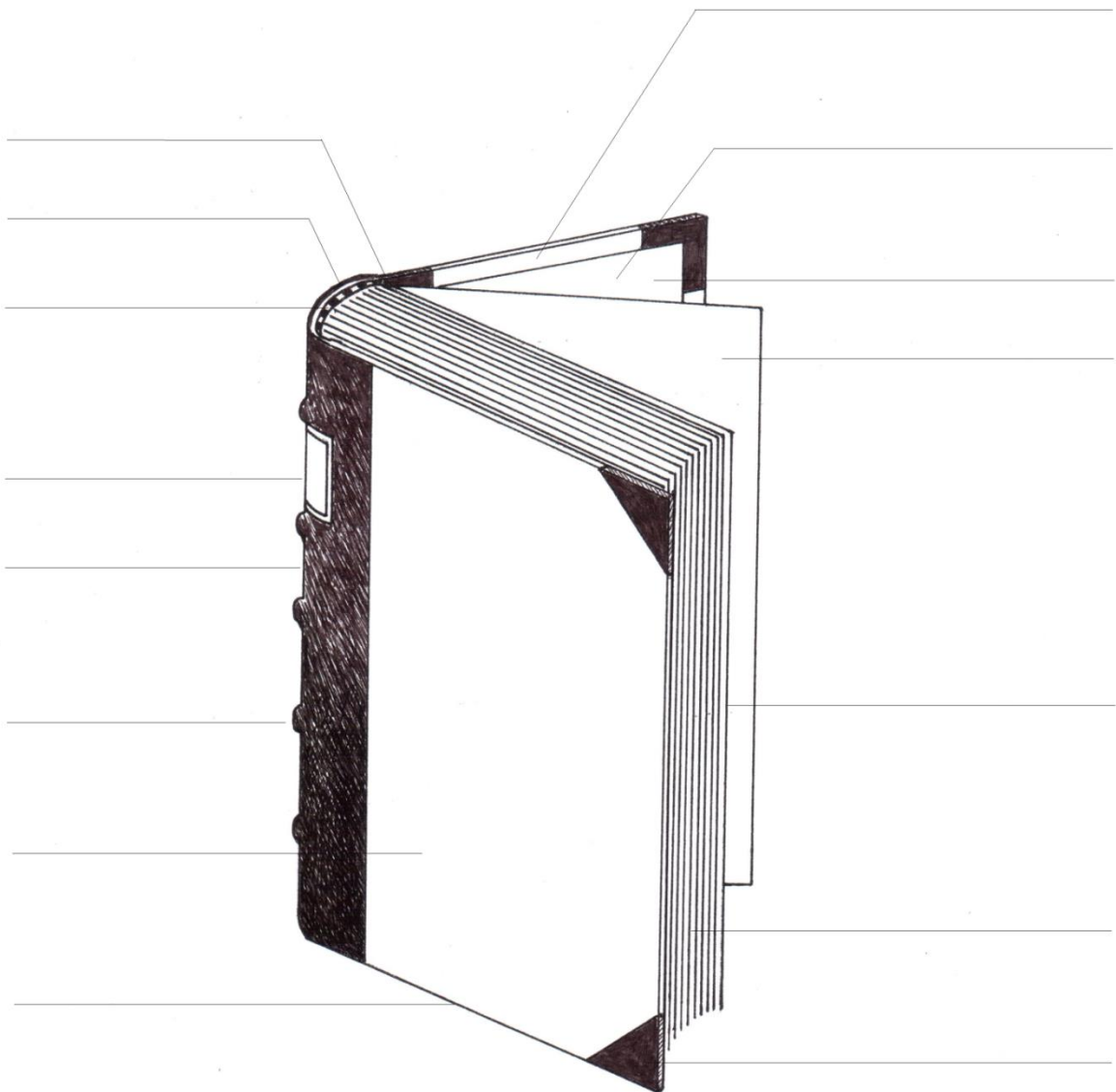
zborcení knižního hřbetu

komplexní demontáž

KNIŽNÍ VAZBA – NÁZVOSLOVÍ 1

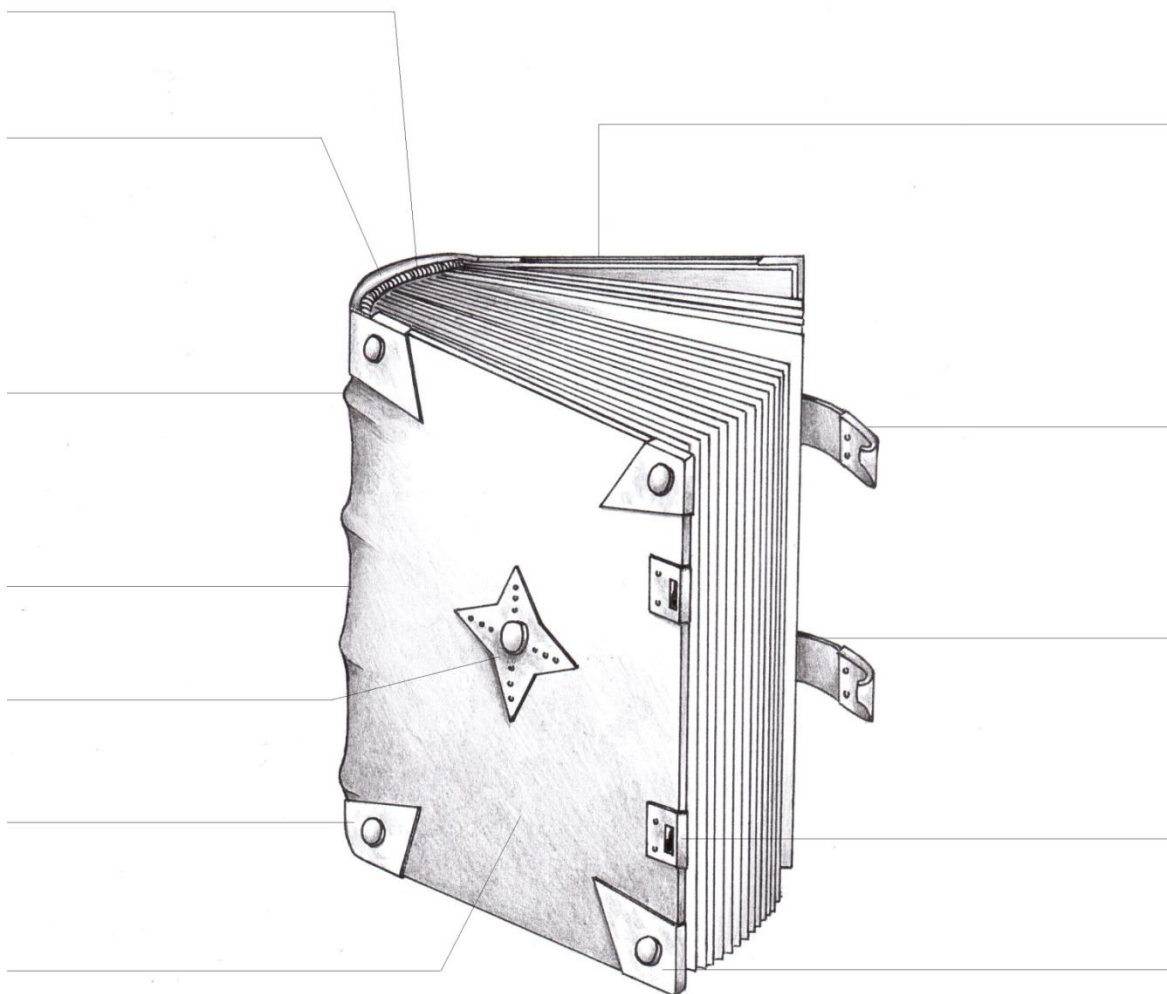
Přiřaďte správná označení k jednotlivým částem knižní vazby.

(drážka, přední ořízka, vaz, přideštit, hlavice, knižní deska, potahovaný roh, výlep přideštit, volný list předsádky, štítek, knižní blok, mezivazní pole, hrana desky, kanta, kapitálek)

KNIŽNÍ VAZBA – NÁZVOSLOVÍ 2

Pojmenujte jednotlivé části knižní vazby.

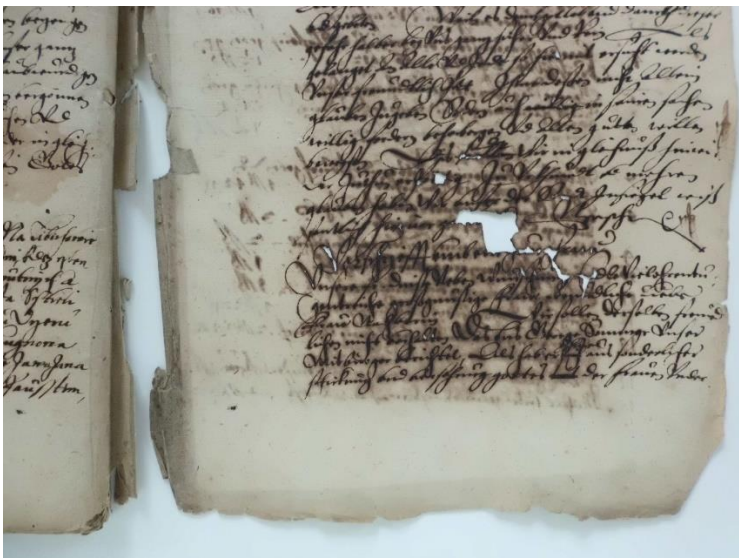
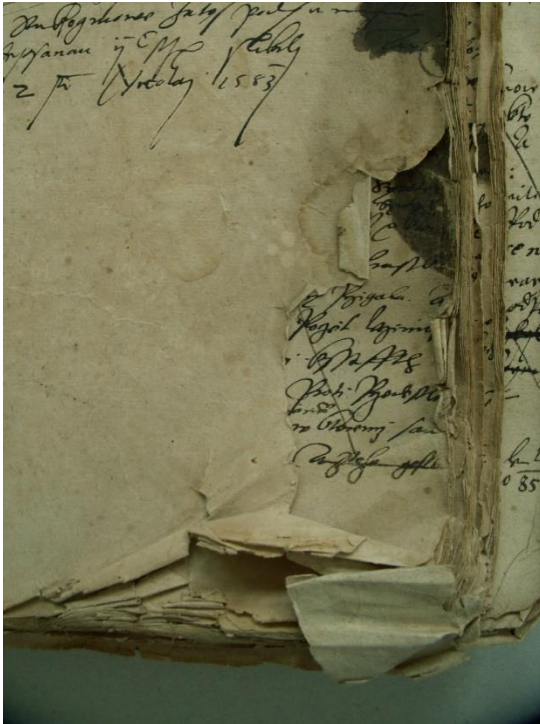
DRUHY POŠKOZENÍ PAPIŘU 1

Ke každému obrázku stručně napište, o jaký druh nebo o jaké druhy poškození se jedná a čím jsou způsobené.

DRUHY POŠKOZENÍ PAPÍRU 2

Ke každému obrázku stručně napište, o jaké druhy poškození se jedná a čím jsou způsobené.

KNIŽNÍ VAZBA A JEJÍ POŠKOZENÍ

Podle obrázku popište typ vazby a její poškození.

Příloha 11 Vyplněný pracovní list Odborná terminologie

ODBORNÁ TERMINOLOGIE – RESTAUROVÁNÍ KNIŽNÍ VAZBY

Vysvětlete následující pojmy.

ambulantní oprava

drobná oprava zejména mechanického poškození

paginace

číslování stránek v knize

restaurování „in situ“

druh restaurování - kniha se nerozebírá

uvolněná složka

složka, v které je poškozená síť

částečná demontáž

kdysi se rozebere jen část knihy, která se opravuje

komplexní restaurátorský zásah

celá kniha se rozebere a každá část se opravuje zvlášť

vazební konstrukce

system síti a druh síti

zborcení knižního hřbetu

narušení tvaru hřbetu knihy

komplexní demontáž

úplně rozebrání knihy na jednotlivé části

ODBORNÁ TERMINOLOGIE – RESTAUROVÁNÍ KNIŽNÍ VAZBY **hodnocení:1-**

Vysvětlete následující pojmy.

ambulantní oprava

Drobná oprava, která se provádí bez demontáže, např. „narychlo“ před výstavou

paginace

Stránkování – list je číslován z obou stran

restaurování „in situ“

Restaurování bez demontáže vazebního systému

uvolněná složka

Složka, která má uvolněné šití a je potřeba jí všít zpět

částečná demontáž

Knižní desky se oddělí od knižního bloku

komplexní restaurátorský zásah

Zásah, při kterém se provádí celková demontáž

vazební konstrukce

Vazební systém, šití

zborcení knižního hřbetu

Knižní hřbet je „propadlý“ dovnitř – je způsobené tím, že je těžká kniha uložena svisle, na stojato – **ano, ale je to pouze jeden z důvodů proč k prohnutí či deformaci došlo**

komplexní demontáž

Knižní blok je oddělen od desek a demontován na jednotlivé listy

KNIŽNÍ VAZBA – NÁZVOSLOVÍ 1 **hodnocení:2 (horní hlavice)**

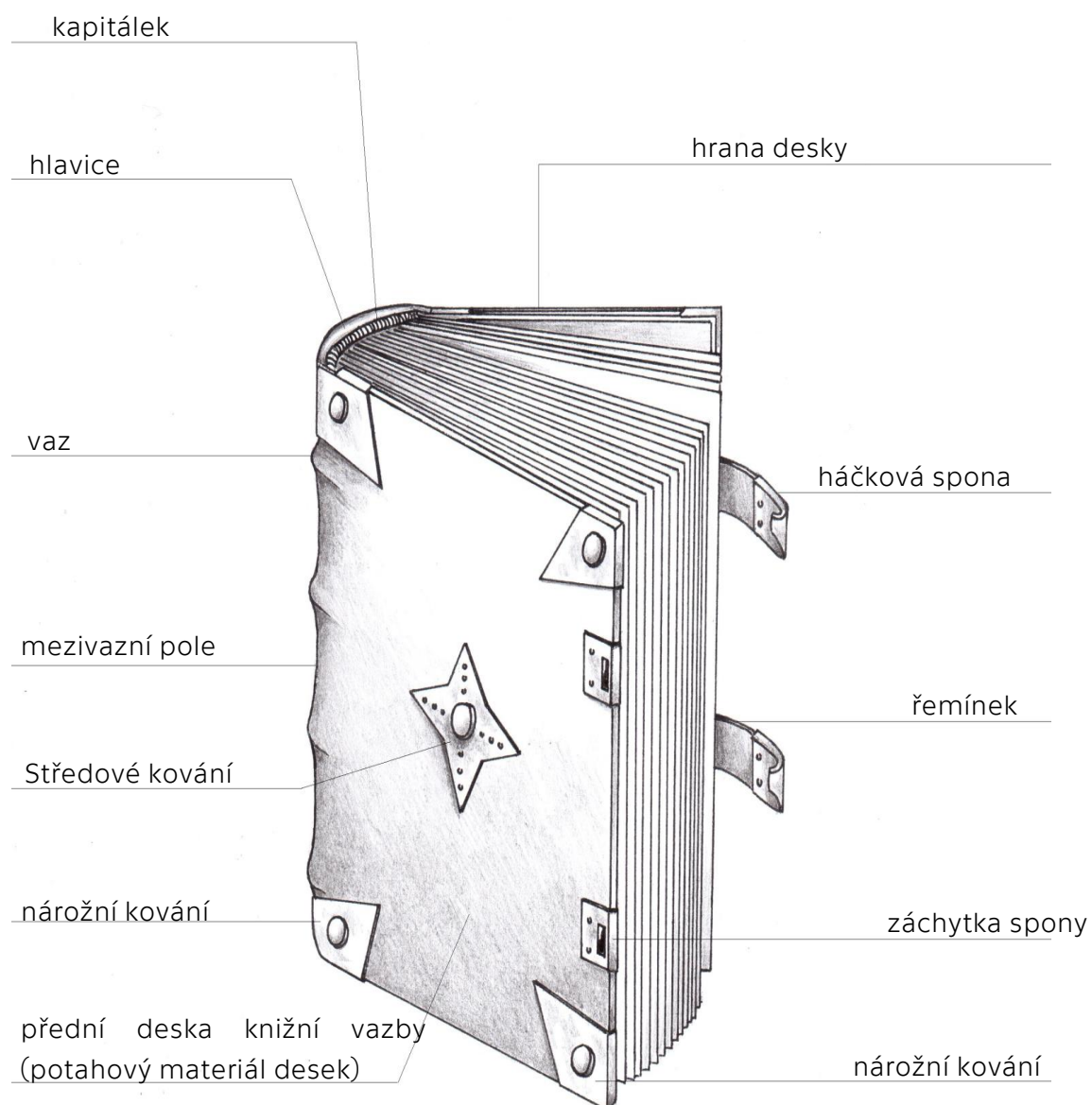
Přiřaďte správná označení k jednotlivým částem knižní vazby.

(drážka, přední ořízka, vaz, přideščí, hlavice, knižní deska, potahovaný roh, výlep přideščí, volný list předsádky, štítek, knižní blok, mezivazní pole, hrana desky, kanta, kapitálek)

KNIŽNÍ VAZBA – NÁZVOSLOVÍ 2 hodnocení 1*, velmi chválím vzhledem k tomu, že jsme to nebrali

Pojmenujte jednotlivé části knižní vazby.

Příloha 15 Vyplněný pracovní list Druhy poškození papíru 1

DRUHY POŠKOZENÍ PAPÍRU 1

Ke každému obrázku stručně napište, o jaký druh nebo o jaké druhy poškození se jedná a čím jsou způsobené.

biologické poškození - způsobené červotočím

mikrobiologické poškození - způsobené plísní

DRUHY POŠKOZENÍ PAPIRU 1 **hodnocení 2**

Ke každému obrázku stručně napište, o jaký druh nebo o jaké druhy poškození se jedná a čím jsou způsobené.

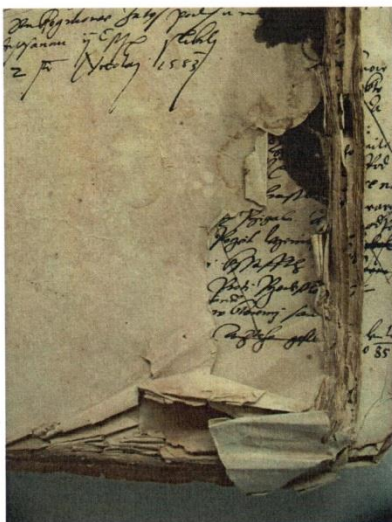
Biologické poškození – výletní chodbičky červotoče v knižních deskách i knižním bloku

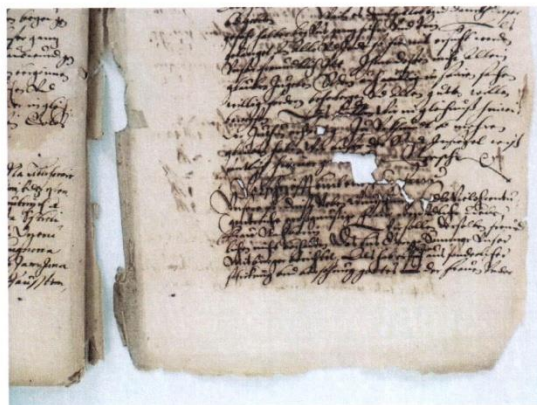
Chemické poškození – rozpad celulósových vláken vlivem kyselé hydrolýzy nebo mikrobiologické poškození – napadení plísněmi (soulasím s mikrobiolog. napadením)

DRUHY POŠKOZENÍ PAPÍRU 2

Ke každému obrázku stručně napište, o jaké druhy poškození se jedná a čím jsou způsobené.

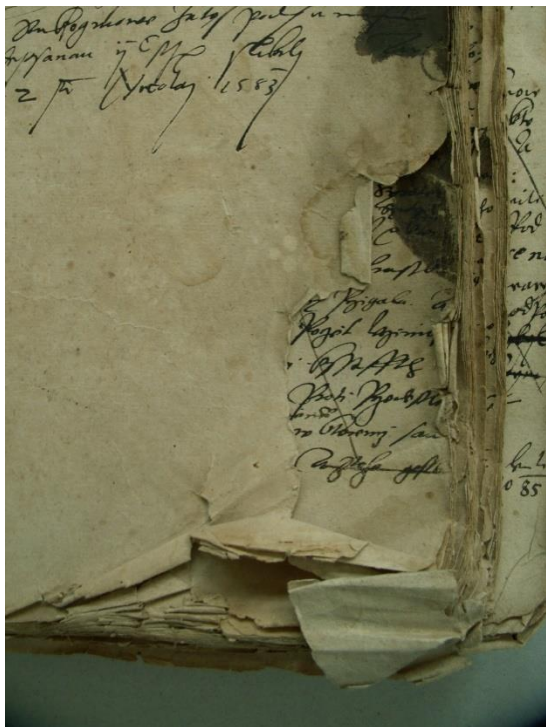
mechanické poškození:
stráty, trhliny, deformace
papírové podložky -
způsobení špatným uložením
a nevhodnou manipulací
- skvrny a satekliz - špatné
uložení - možné napadení
plísními

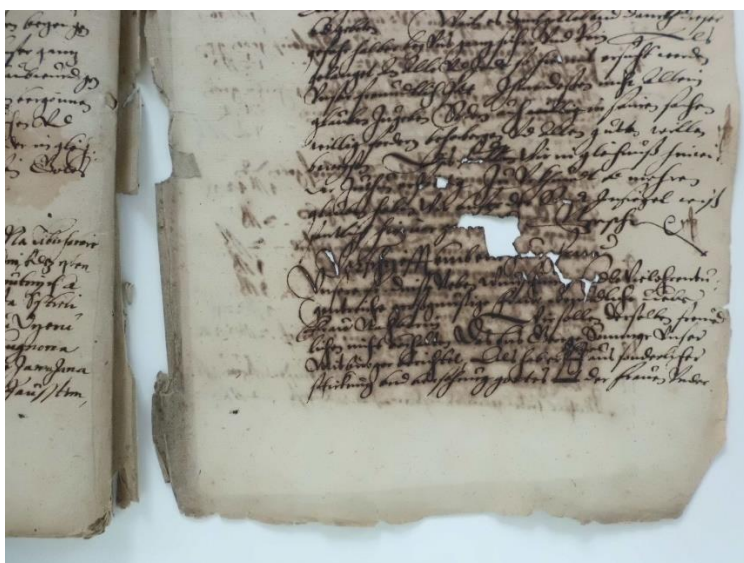
chemická
degradace papíru
papírové podložky
způsobení korozí
religózního
irkonu

DRUHY POŠKOZENÍ PAPÍRU 2 hodnocení 1

Ke každému obrázku stručně napište, o jaké druhy poškození se jedná a čím jsou způsobené.

Chemická degradace – zateklé skvrny, mechanická degradace – deformace, trhliny – nevhodná manipulace, uložení

Chemická degradace - skvrny, ztráty, úbytek v ploše - železogatlové inkousty

Příloha 19 Vyplněný pracovní list Knižní vazba a její poškození

KNIŽNÍ VAZBA A JEJÍ POŠKOZENÍ

Podle obrázku popište typ vazby a její poškození.

- POPIS: Celokrásná vazba sítá na tři viditelné vazy.
Hlavní potah je zdoben slipotiskem.
Knižní desky jsou dřevěné. Na přední desce knihy se nachází popusný štítek. Hřbet je z kulaciny.
POŠKOZENÍ: možná byla opatřena kopráním (prohlubněná hrani příjímá desky - kopytem)
- biologické poškození - napadení červotočím celé knihy
 - mechan. poškození koženého potahu - sráčky, trhliny, oděry v ploši, deformace
 - mechan. poškození papírového popus štítku - sráčky, trhliny, deformace
 - možná korozí inkoustu
 - celá chybí klavice kniž. hřbetu
 - dřevěné desky - drobné sráčky na rohách a hranách kniž. desek

KNIŽNÍ VAZBA A JEJÍ POŠKOZENÍ hodnocení:1

Podle obrázku popište typ vazby a její poškození.

Jedná se o vazbu s dřevěnými deskami, potaženými celoplošně tmavou usní. Šitá je zřejmě

na pravé vazby a na přední desce je papírový štítek s nápisem (původně pravděpodobně ve

tvary erbu). Vazba je poškozená mechanicky - ošoupané rohy a hrany desek, potřhaná

potahová useň, poničený hřbet, stržený papírový štítek na přední desce - a biologicky -

napadení hmyzem (pravděpodobně červotočem). V deskách i v potahové usni jsou pa-

trné

výletové otvory.

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této bakalářské práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

Jméno a příjmení: Lenka Růžičková Eisnerová

V Praze dne: 15. 04. 2021

Podpis:

Jméno	Oddělení/ Pracoviště	Datum	Podpis